HOLGER RAFN

RAYMUNDUS LULLUS

EN RIDDER AF DET HELLIGE KORS

»Den, der ikke elsker, lever ikke.
Den, der lever ved »Livet«, kan ikke dø!«
Raymundus Lullus.

KØBENHAVN
KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION
I DANMARK (THOR PONTOPPIDAN, SILOAM, V.)
1912.

Missionsbibliothekets 4. Hefte.

HOLGER RAFN

RAYMUNDUS LULLUS

EN RIDDER AF DET HELLIGE KORS

»Den, der ikke elsker, lever ikke.
Den, der lever ved »Livet«, kan ikke dø!«
Raymundus Lullus.

KØBENHAVN
KIRKELIG FORENING FOR DEN INDRE MISSION
I DANMARK (THOR PONTOPPIDAN, SILOAM, V.)
1912.

Kbhvn. F. — J. Fischmann.

INDLEDNING

Vi er i Middelalderen. —

Korstogsbevægelsens Bølger gaar gennem Landene. Raabet „Deus lo volt!"*) giver Genklang i alle Hjerter. Ridderne hefter de røde Kors paa Skuldrene og drager ud.

Men alligevel. De Vaaben, man bruger i den hellige Krig, er ganske de samme som i andre Krige.

Da Gotfred af Bouillon — den fromme Mand, der ikke vilde kongekrones paa det Sted, hvor Jesus bar Tornekransen — havde ført Korsridderne mod Jerusalem, og de fik den hellige Stad i Sigte, knælede de alle ned i Bøn, kyssede Jorden og udgød Angerstaarer. Men da Staden var indtaget, blev Tusinder af Muhammedanere hugget ned. —

— Modsigelsen mellem den hellige Iver og den bloddryppende Grumhed er betegnende for Middelalderen. Her falder Lys og Skygge skarpt. Her ser man den mest englelige Renhed, den mest haar-

*) »Gud vil det«.

rejsende Sanselighed. Det uforlignelige „Stabat Mater Dolorosa“ kommer frem i sine skønneste Oversættelser samtidig med at raa Drikkeviser blev til. —

— Det er en underlig Gæringens Tid. Der er nyt i Frembrud. Borgerlig Frihed er i Fremvækst. Der grundes Universiteter. Der gøres Opfindelser.

— I den religiøse Verden kæmper Mørke med Lys. Det er Inkvisitionens Tid. Vildt sværmeriske Flagellanter (Svøbebrødre) gaar gennem Landene, prædiker Bod og pisker sig tilblods under høje Skrig. — Der er sørgelig fordærvede Præster og Munke. Men Paver som Gregor VII. og Innocens III. er opfyldt af ædel Stræben. Frans af Assisi, Catherina af Siena, ser deres forunderlige Syner og lever et Liv, opofrende og smukt, fuldt af Glæde over Jesus. —

— I den muhammedanske Verden er der Brydninger. Korstogene viste Saracenerne paa een Gang den kristne Verdens Styrke og Svaghed. Men den blodbesudlede Slagmark ved Tolosa, hvor 200 Tusinde Musselmænd saà Døden, blev Midlet til at standse Islams Fremtrængen i Europa. Saracenernes berømte Herredømme i Granada var kun at ligne ved den lysende Efterglød af en gylden Solnedgang.

Men hvad Saracenerne mistede i Vesterleden, genvandt de i Syrien og i Østerlandene. 1250 begynder Mameluk-Sultanerne at herske i Ægypten. Alligevel har Islam i det trettende Aarhundrede mere sin Styrke i Pennen end i Sværdet. Navne

som Averroes, Avicenna og Algazel lyser klart paa Videnskabens Himmel. Aristoteles bliver oversat paa arabisk før paa europæiske Sprog. Musselmændene er ikke, som Vesterledens Nationer, alt for uvidende til at fatte Værdien af Oldtidens Skatte. Gennem Korsfarerne faar Europa Del i denne Lærdom, — men ogsaa gennem de arabiske Skoler, som findes i Spanien; særlig i Nordspanien prøver Islam Kræfter med Europa, baade aandelig og med Sværdet. Først 1492 uddrives Saracenerne af Sydeuropa. —

Er Kristenheden sig nu sit Ansvar overfor Hedningerne bevidst?

Hvorledes staar det til med Europas Missionstanker? —

Der er lidet at sige om dem. Sværdets Mission, — det er for alle den nærmest liggende Tanke. Faà er de, der tænker over, at vi alle er af Guds Slægt, og at Gud længes efter, at alle Hedningerne, som han har skabt, skal komme og tilbede for hans Ansigt*).

Den hellige Frans, den lille fattige Munk fra Assisi, vovede Aar 1219 at gaa til Damietta og lade sig tage tilfange for at vidne for Sultanen. Det blev imidlertid et frugtesløst Forsøg. —

Men saa opstaar der en Mand, en mærkelig ensom Skikkelse, mange Aarhundreder forud for sin Tid.

Raymundus Lullus.

---

*) Ap. Gern. 17, 29. Ps. 86, 9.

Han er at betragte som **den første Missionær blandt Muhammedanerne.** —

„Han elskede Kristus med lidenskabelig Kærlighed og saa', at den eneste sande Missionsmetode er Kærlighedens Metode. At lade hans Liv ligge hen i det dunkle, vilde for den moderne Kirke betyde et uberegneligt Tab. Vi trænger til at opfriske Mindet om hans Liv og lære Hemmeligheden ved det at kende!*)

*) Robert E. Speer.

I.

»Jeg ser, o Herre, unge Træer bære Blomster og sætte Frugt til Glæde og Gavn. Ak, saaledes ikke med mig i min Ungdom, brødefuld som jeg var!«

Raymundus Lullus.

Øst for Spanien, i det blaa Middelhav, ligger de baleariske Øer. Naar Luften er klar, kan man se dem ganske tydelig fra Monserrats Kloster; og tilsøs er der kun 140 engelske Mil fra Barcelona til Øgruppen. Den største af de baleariske Øer er det skønne Majorka, som med sine Klipper, sine Olivenlunde, Vinbjerge, Mandelhaver ogsaa nutildags sætter rejsende i Henrykkelse. Majorka er vor Helts Fødeø. Dens Hovedstad, Palma, bærer endnu et middelalderligt Præg og har bevaret Bygninger i maurisk Stil. I Palma blev Raymundus Lullus født i Aaret 1235. Og den Dag idag er det Palmensernes Stolthed at føre tilrejsende ind i San Franciscokirken, hvor han ligger begravet. Interessant er det, at denne Kirke blev paabegyndt kort før Raymundus' Tid, og at visse Dele af den er bevaret fra den Gang. . . . .

Raymundus Lullus' Fader var født i Barcelona og hørte til en fremragende catalonisk Slægt. Den-

gang Kong Jakob I. af Aragonien tog Majorka fra Saracenerne, tjente Faderen i Kongens Hær og fik efter Krigen, som Løn for Tapperhed, et Stykke Land i det erobrede Territorium.

Catalonierne havde Ry for Nøjsomhed, Vid, Arbejdsomhed. De var i Besiddelse af stor national Stolthed og havde stærke revolutionære Tilbøjeligheder.

Om Lullus' Barndom og første Ungdom vides intet med Sikkerhed. Han har set broget Folkeliv i Palma, der var et stort Center for Skibsbyggeri og havde en ypperlig Havn. Han har fra Fødslen været vant til middelalderlig Luksus i den rige Faders Hus, men ogsaa hørt Faderen fortælle om mandig og krigersk Bedrift. —

Lullus blev gift i en tidlig Alder. Med sin unge Brud drog han over til Spanien og blev her Ceremonimester ved Kong Jakob II. af Aragoniens Hof. Lullus elskede Hoflivets Glæder. Og i Egenskab af Ceremonimester skulde han nu forestaa og ordne alle Fester ved Hoffet. Og disse har været talrige og pragtfulde. Man levede dér for at nyde. Raymundus saà ikke andet end Letfærdighed og Nydelsessyge. Han tog Del i det Liv, alle andre levede. Og al sin tidlige Mandoms Lidenskab og Ild ødslede han med, idet han gav sig sine Lyster i Vold.

Skønt hans Ægteskab var velsignet med Børn, indlod han sig i den ene Elskovsforbindelse efter den anden. . . . .

Raymundus var livlig, enthusiastisk, glimrende

begavet. Han var fejret og elsket af alle. Han var en sjælden alsidig Natur, elskede Musik, spillede Cither til Fuldkommenhed.

Særlig var den unge Ceremonimester dog yndet som Hofdigter. Under sit Ophold ved Kongens Hof blev han saa vel bevandret i Ridekunsten og i Krigskunsten, at han skrev flere Skrifter om disse Emner. Særlig var det dog Elskovsdigte, han syslede med i denne Tid.

Raymundus Lullus var sin Tids mest folkekære Digter i Spanien, og Kendere af spansk Litteratur har udtalt sig om hans Indflydelse paa catalonisk Digtning med den største Begejstring. Den sprogelige Betydning af Lullus' Skrifter, særlig hans Digte, er bleven paavist af Adolph Helfferich i hans Bog om „Lullus og Oprindelsen til catalonisk Litteratur". — En Forfatter omtaler i „Encyclopedia Britannica" et af hans Digte „lo Desconort" („Fortvivlelse") som særlig fint og glimrende i sin Komposition. Dette Digts Indhold viser, at Lullus til Tider har følt Smerte over det Liv, han førte.

Sanselig og selvisk Nydelse tilfredsstiller ikke i Længden den ædle Natur. Lullus har kendt Længslen efter noget skønnere.

Derfor var det ogsaa, at han siden hen i sit Liv, ved Synet af unge, rigtbærende Frugttræer, til Tider kunde komme til at tænke med Vemod paa sin første Ungdom, der var en Ødslen med de bedste Kræfter uden Plan og Mening og uden Frugt for Gud.

Han havde dyrket og elsket Skabningen og

glemt Skaberen, hvem Æren alene tilkommer i al Evighed*).

II.

»Herre, du jog de tomme Nydelser paa Flugt og gik ind deres Sted, lysere end alt Lys. Stammende talte jeg med dig, mit Lys, min Frelse, min Herre, min Gud!«

Augustin.

Georg Brandes har i sit Skrift om Søren Kirkegaard ment at vise, at Kristendom, konsekvent gennemført, har Personlighedens Opløsning til Følge. Paastandens Urigtighed er godtgjort af Historien ved Tusinder af Eksempler. Naar et Menneske i Sandhed bliver kristen, bliver han ogsaa en samlet Viljespersonlighed. Da Paulus blev grebet af Kristus, blev han en Energiens Mand, som aldrig før. Og hele hans Livsvirke udsprang deraf, at han ingensinde blev ulydig mod det himmelske Syn, der timedes ham udenfor Damaskus' Port**).

Den materialistiske Filosofi har vanskelig ved at forklare den aandelige Verdens vidunderlige Oplevelser og Syner. Forgæves fabler man om Hallucinationer. Men en Hallucination, der har mægtig viljefornyende og karakterdannende Indflydelse, er dog for mærkelig.

Kristus aabenbarer sig for den, der af Hjertet begærer det. Men for den gamle Tids fromme hændte det ikke sjældent, at han gav sig tilkende,

---

*) Romerbr. 1, 25. **) Ap. Gern. 26, 19.

ikke blot for Hjertet, men ogsaa paa forunderlig synlig Maade. Den hellige Frans af Assisi hørte den korsfæstedes Røst fra Krucifikset i San Damianos forladte Skovkapel. Den hellige Catherina af Siena saà forunderlige Syner. —

Da Raymundus i Aaret 1267, i en Alder af to og tredive Aar, vendte tilbage fra Spanien til Majorka, behagede det Gud at aabenbare sin Søn i ham gennem en mærkelig Oplevelse*). En samtidig Biograf har givet følgende Skildring af denne, — en Skildring, som Raymundus selv helt ud har vedkendt sig. —

„En Aften sad Raymundus paa en Løjbænk med sin Cither paa sine Knæ og syslede med en Sang, han komponerede til Pris for en adelig Frue, som havde fortryllet ham, men som var ufølsom for hans Lidenskab. Med eet, lige midt i Elskovssangen, saà han ved sin højre Side Frelseren, hængende paa sit Kors. Der randt Blod fra hans Hænder og Fødder og ned over hans Bryn. Blikket rettede sig bebrejdende paa Ridderen. Samvittigslagen foer Raymundus op. Han kunde ikke synge mere. Han lagde Citheren tilside og, dybt rystet, gik han tilsengs.

Otte Dage efter forsøgte Raymundus atter at gøre Sangen færdig. Paany var han Elskeren med den uigengældte Kærlighed. Da viste sig for ham, nu som før, Billedet af den guddommelige, menneskeblevne Kærlighed, Smerternes Mand med

---

*) Galater 1, 16.

Dødskvalerne. Frelserens bristende Øje var fæstet paa ham, vaandefuldt, anklagende. Raymundus slængte sin Luth tilside og kastede sig ned paa sin Seng, et Bytte for dyb Samvittighedskval. Han havde set den højeste og dybeste uigengældte Kærlighed!" —

Virkningen af Visionen var imidlertid forbigaaende. Raymundus var ikke rede til at give efter for den kaldende Stemme, før Synet havde gentaget sig paany. Da viste Frelseren sig endnu en tredje og en fjerde Dag paa samme Maade. Og saa kunde Raymundus ikke længere forjage den Tanke, at dette var et særligt Budskab til ham om at give sig hen til at tjene Kristus helt.

Det store Syn af den guddommelige Selvofring havde præget sig dybt i hans Sjæl og fulgte ham til hans Død. Men nu rejste Spørgsmaalet sig: hvordan skulde han naa det hellige Liv?

Nat efter Nat laa Raymundus vaagen, et Bytte for Haabløshed. Han begræd al sit Livs Brøde. Han saà alle sine Ungdomssynder, at de var røde som Blod, — og kendte ikke den Magt, der kunde gøre dem som Sne.

Men omsider kom den Tanke til den forpinte Yngling: Kristus er blid og fuld af Medfølelse. Alt ofrede han paa det blodsprængte Kors. Aldrig har han stødt nogen fra sig. Og gennem denne Tanke strømmede Fredens Sollys ind og fyldte Raymundus' Sjæl. —

Da besluttede den unge Ridder at opgive alt for Frelseren, der havde elsket ham saa saare.

Og det syntes ham straks, at han ikke kunde give al sin Sjæls Vilje hen til noget større end at forkynde Budskabet om Korset for Saracenerne. Paa en naturlig Maade tog Tankerne denne Retning. Majorka var jo fornylig bleven vristet ud af Saracenernes Hænder. Faderen havde ført Kongen af Aragoniens Sværd mod disse Evangeliets Fjender. Hvorfor skulde nu ikke Sønnen gaa imod dem med Aandens Sværd? —

Saadan tænkte Raymundus.

For hans Sjæl har der staaet det samme Billede som for Kærlighedsapostlen paa Patmos: Han saà. Og se, Himlen aabnedes. Og der var en skinnende hvid Hest. Og han, der sad paa den, havde Øjne som Ildslue. Og Himlens Hære fulgte ham paa straalende Heste. Og han havde en Kappe, der dryppede af Blod. Thi han kom fra Golgatha. Og ud fra hans Mund gik et Sværd. Det er Guds Ord. Og med det skal han slaa Hedningerne*). — —

Nu rejste der sig imidlertid en Vanskelighed for Raymundus. Hvordan skulde han som Lægmand kunne gøre en saadan Gerning for Gud?

Han fik den Tanke at skrive et stort Værk, der skulde paavise Kristendommens Sandhed og Islams Vildfarelser. Men skulde det komme Musselmændene tilgode, maatte han jo først selv kunne arabisk.

Andre Vanskeligheder taarnede sig op. For faà Maaneder siden havde Raymundus levet for sel-

---

*) Aabb. 19, 11—16.

visk Nydelse. Og endnu var alt inden i ham ikke bleven nyt. Intet Under, at gamle Fristelser begyndte at nærme sig hans Hjerte paany. Han fik haarde Kampe og følte sig til Tider Fortvivlelsen nær.

Men saa udøste han sin Sjæl for Gud og bad ham velsigne det nye Liv, som den hellige Aand havde begyndt at lade rinde op i hans Indre.

Da hændte det en Dag, det var den 4. Oktober 1267, at Raymundus kom ind i San Franciscos Kirke i Palma. Det var den hellige Franciscos Fest. En Franciscanermunk prædikede. For første Gang hørte nu Raymundus, hvordan Frans, den rige, forkælede Købmandssøn fra Assisi, var bleven helt som forvandlet gennem en sælsom Oplevelse i San Damianos lille Skovkirke, hvor han knælede i Bøn ved Kristi Billede, og hvor ingen Lyd fra Verden naaede hans Øre, uden Bladenes sagte Susen fra Kastanieskovene derude. Og Raymundus hørte, hvordan Frans havde ombyttet sin prægtige Dragt med Tiggermunkenes grove Kutte, for saa, i stor Glæde over Frelseren, at give sig helt hen til at besøge syge, pleje spedalske, prædike Evangeliet; og hvorledes han i Damietta havde vidnet for Sultanen og sagt: „Jeg er ikke sendt af noget Menneske, men af Gud, for at vise dig Lykkevejen!“ . . . . .

— — —

Denne Gudstjeneste i San Francisco virkede helt opflammende paa den slumrende Kærlighed i Raymundus’ Hjerte.

Han solgte nu al sin Ejendom, og den var betydelig, gav de fattige Pengene, og forbeholdt kun en Del for sin Hustru og sine Børn.

Han sluttede en Pagt med Frelseren, saà lydende: „Til dig, o, Herre, hengiver jeg mig selv, min Hustru, mine Børn og alt mit Eje. Maatte du nu værdiges at tage imod mit Offer, saa jeg, min Hustru og mine Børn maa være dine ydmyge Trælle!“ —

Det var en fuld Overgivelses Pagt.

Og den røber paa en meget skøn Maade, hvordan Raymundus' Ærbødighed for Hustru og Børn var vendt tilbage, forædlet gennem Jesuskærligheden, — og at den utøjlede Lidenskabs golde Tid var omme. —

Iført Tiggermunkenes grove Kappe, begav Raymundus Lullus sig paa Pilgrimsfærd til alle Majorkas Kirker og søgte om Forstaaelse for sit nye Livsværk.

III.

»Han lignes ved Solen, hin klare,
som skinner paa Himlen bold.
Hans Naade er aabenbare,
jeg giver mig hannem i Vold!«

Gammel Psalme.

Det muhammedanske Problem var ikke mindre dengang end nu. Islam var vel mindre udbredt, men maaske mere overmodig. I hvert Fald følte Muhammedanerne sig som en stærk Enhed.

I hele Nordafrika var Saracenernes Magt i Stigen. Tusinder af kristne Kopter i Ægypten tog Afsked med deres fædrende Religion for at antage de mamelukiske Erobreres Tro. Netop paa denne Tid var det, at Islam begyndte at brede sig blandt Mongolerne. I Indien færdedes prædkende Musselmænd baade i Ajmir og i Punjab.

Islam havde stor politisk Indflydelse.

I Videnskabens og Filosofiens Verden var det Herre. — —

I Kristenheden var Hadet til Muhammedanerne lige saa fuldkomment som Uvidenheden om alle deres Forhold.

Naar Dante — i „Divina Comoedia“ — anbringer Muhammed i det dybeste Hel af „Inferno“, — er dette betegnende for Tiden. —

Men Raymundus fremfører den helt nye Tanke: „Jeg ser mange Riddere drage til det hellige Land for at indtage det med Vaabenmagt. Men alle vil de komme tilkort. Jeg synes, at Indtagelse af det hellige Land ikke bør forsøges ved andre Midler end dem, som du og dine Disciple har anvendt — Kærlighed og Bøn — og ved at vi udgyder vore Taarer og ofrer vort Blod!“ — —

Raymundus er Kristi Ridder. Nu gælder det at finde de rette Vaaben.

Den vel uddannede Ceremonimester vidste, at de arabiske Skoler i Cordova var Centret for Europas Lærdom, og at det var vanskeligere at vinde Saracenerne end Nordeuropas Barbarer. —

Han bestemte sig til at blive paa Majorka og

tage fat paa de første Studier her. Han skaffede sig en saracensk Slave, og under denne som Lærer — fortæller Biograferne os — arbejdede han nu i over ni Aar (!!) med arabiske Studier — et Vidnesbyrd om, hvor helt moderne han tog paa Tingene.

Men denne Studietid blev afbrudt af en meget sørgelig Hændelse.

En Dag, midt i en Time, fandt Saraceneren Lejlighed til at spotte Kristus paa en saa raa og grusom Maade, som kun en Muhammedaner kan det. I heftig Vrede slog Lullus ham paa Kinden. Men Slaven greb et Vaaben og saarede Lullus haardt. Han blev greben og fængslet. Men efter kort Tids Forløb tog han sig af Dage i Fængslet. Det var en meget smertelig Oplevelse for Raymundus. Særlig fordi den viste ham selv, hvor lidet han havde tilegnet sig Jesu overbærende Mildhed. Atter randt ham ihu — Tornekransen, — de dryppende Blodroser, — Frelserens vaandefulde Blik......

I nogen Tid trak Raymundus sig tilbage fra alt Arbejde og levede ensom paa et Bjerg i Bøn og stille Betragtning.

Men saa begyndte han atter sine Studier.

Han gennempløjede en Mængde arabiske Videnskabsmænds og Filosofers Skrifter. Avicenna, Algazel, Averroes sad dengang paa den muhammedanske Lærdoms Trone. Lullus vilde kende dem ud og ind for saa at kunne underminere deres Magt.

Hans Livsmaal er et tredobbelt: at opbygge et

videnskabeligt System, der skal overbevise Ikke-kristne om Kristendommens Sandhed, — at oprette Missionskollegier, — og saa selv at prædike for Muhammedanerne.

Ikke saa snart havde Lullus ført sine omfattende Studier tilende, før han gav sig til at drage om fra Fyrste til Fyrste, fra Biskop til Biskop for at give dem Forstaaelse for det nye aandelige Korstogs Art.

Tanken om at danne Missionsskoler var ganske ny i Lullus' Tidsalder. Det var en mægtig Ide i al dens Oprindelighed.

Kong Jakob II. interesserede sig for den og besluttede at danne et Kloster paa Majorka, hvor Franciskanermunke skulde uddannes i arabisk og opøves til at disputere med Muhammedanere. I 1276 blev Klostret aabnet, og tretten Munke begyndte at studere Lullus' Metode.

Raymundus holdt for, at man maatte gaa meget grundigt tilværks. Naar Interessen for Muhammedanermissionen skulde komme frem, maatte de, der syslede med den, ikke blot kende Islams Religion, men ogsaa alle muhammedanske Forhold, historiske, geografiske, kulturhistoriske.

Efter at have virket en Tid paa Majorka, kom Raymundus til Montpellier, hvor han tilbragte fire Aar med selv at studere og med at undervise andre. I denne By blev der, vist nok paa Foranledning af Lullus, oprettet et Universitet 1292. Det var berømt i Middelalderen, og i dets lægevidenska-

belige Fakultet fandtes der, som Docenter, Jøder, der var uddannede i mauriske Skoler i Spanien.

I Montpellier skrev Lullus flere lægevidenskabelige Værker og nogle Bøger om Missionsskolesagen.

I en af disse hedder det: „Jeg finder næppe, o, Herre, nogen, som af Kærlighed til dig er rede til at lide Martyrdøden, som du har lidt den for os. Gid ret mange Munke vilde kaste sig over Studiet af forskellige Sprog, saa de kunde blive i Stand til at gaa ud og hengive deres Liv i Kærlighed til dig. O, Herlighedens Herre, om den velsignede Dag skulde komme, da jeg kunde se dine hellige Munke saa fyldte af Iver efter at ophøje dig, at de vilde gaa til fremmede Lande for at bære Vidnesbyrdet ud om dit hellige Midlerkald, din velsignede Menneskeblivelse, din bitre Kvide, — det vilde blive en herlig Dag, naar den Selvopofrelsens Glød, hvormed Apostlene gik i Døden for deres Herre, vilde vende tilbage!"

— — —

Raymundus nærede det Haab, at faa grundet Missionsskoler forskellige Steder i Europa.

For at opnaa Pavens Billigelse hertil, begav han sig til Rom, Aar 1286. Men lige før hans Komme til den hellige Stad, var den fromme Pave Honorius IV. død og blev efterfulgt af Nikolaus IV., en Mand, der ikke havde synderlig Begreb om Kristendom.

Skuffet forlod Raymundus Rom og kom til Paris, hvor han holdt Forelæsninger paa Univer-

sitetet og virkede ved Tale og Skrift for sin Verdenserobrings-Tanke.

Men Tiden var ikke moden for denne. De fleste Steder, hvor Lullus kom, mødte den ingen Forstaaelse eller Interesse. Saa besluttede han da, seks og halvtredsindstyve Aar gammel, men flammende af ung Begejstring, at drage ene, uden Medhjælpere, over til Afrika og forkynde blandt Hedningerne al Guds Herlighed, iblandt fremmede Folk — hans vidunderlige Gerninger*).

IV.

»Thi Kristi Kærlighed tvinger os, idet vi dømmer dette, at dersom een er død før alle, da er de alle døde. — — Og han døde for *alle*!«**) ***Paulus fra Tarsus.***

Lullus forlod Paris og kom til Genua, hvorfra han havde i Sinde at sætte lige over til Afrikas Kyst. De nyfigne Genuesere havde hørt meget om Lullus og snakkede om, at han havde opfundet en ny Omvendelsesmetode, som nu skulde praktiseres i Tunis.

Man var lutter Forventning. Et Skib blev fundet rede til at gaa til Afrika. Lullus' Afrejse var fastsat. Skibet laa allerede sejlklart i Havnen. Raymundus' Bøger var ombord. Alt var rede. Da mistede han med eet alt sit Mod. Tanken om haard Tortur, livsvarigt Fængsel eller grusom Død over-

---

*) Ps. 96, 3. **) 2. Kor. 5, 14—15.

vældede Raymundus og førte ham ind i et Sindsoprør, han ikke kunde beherske. Bøgerne blev hentet tilbage. Skibet sejlede uden Raymundus.

Men da blev han straks grebet af den bitreste Angerfølelse. Den Jesuskærlighed, der boede i hans Hjerte, kunde ikke bære den Tanke, at han var bleven en Forræder mod den Sag, Gud saa stærkt havde kaldet ham til. Raymundus betoges i den Grad af Smerte, at han faldt i voldsom Feber. —

Da det rygtedes, at et andet Skib var rede, havde han ingen Ro paa sig. Han stod op og gik til Skibet, fulgt af sine Venner. Men i sidste Øjeblik lykkedes det disse at overtale Raymundus til at vende hjem, idet de forsikrede ham, at han ikke vilde overleve Rejsen.

Raymundus var meget svag og fuld af Uro. Han følte Jonahs Anger over at være flygtet fra Herrens Aasyn. Han raabte med Paulus: „Vé mig, om jeg ikke forkynder Evangeliet!“*) —

Da der tredje Gang tilbød sig Skibslejlighed, gik Raymundus ombord, trods alt.

„Og fra nu af,“ siger han, „var jeg en ny Mand!“

Næppe havde Skibet mistet Land af Sigte, før al Feber var forbi. Dyb Fred fyldte Hjertet. —

Raymundus naaede Tunis i Begyndelsen af Aaret 1292. Denne By var Centret for den muhammedanske Verden i Vesten. Dens Havn var Bindeledet mellem Afrika og Spanien. Tunis ligger paa en Tange mellem to Saltsøer og er forbunden med

---

*) Jonah 1, 3. 1. Kor. 9, 16.

den lille Havnestad Goletta ved en ældgammel Kanal. To Bygninger findes endnu fra Raymundus Lullus' Tid: Abu Zakariyahs Moske og den store Moske ved Oliventræet midt i Byen. —

Det første Skridt Lullus foretog sig efter sit Komme til Tunis, var at indbyde alle lærde Muhammedanere til en Konference. Han gav tilkende, at han nøje havde undersøgt Grundene for og imod Islam og Kristendom. Blev han overbevist om Islams Sandhed, da vilde han antage denne Tro.

En Mængde af de ledende Musselmænd i Tunis gav Møde. Efter lange frugtesløse Forhandlinger fremførte Raymundus følgende to Tanker: Mangel paa Kærlighed i Allahs Væsen, — Mangel paa Harmoni i Allahs Egenskaber. I Muhammeds Religion er kun to af Guds Egnskaber virksomme, nemlig hans Visdom og hans Almagt, mens hans Godhed og Storhed er helt uvirksomme. Anderledes i Kristendommen. I Guds Søns Menneskeblivelse aabenbares den fulde Samklang mellem Guds Godhed og Vælde. I Kristi Person udfolder sig den sande Forening af Skaber og Skabning. Gud er ikke Tyrannen, under hvem Mennesket træller. Men hans hellige Højhed og milde Forbarmelse giver sig tilkende deri, at Kristus ved Helligaanden tager Bolig i Hjertet og ved sin velsignede Kærlighed — lige til den blodige Korsdød — fører Menneskesjælen tilbage til dens oprindelige, ædle Tilstand, hvor den, midt i denne Verdens Ørken, kan leve lykkeligt i Skyggen af Guds Velbehag. . . .

— — —

Frugten af Konferencen var, at flere Muhammedanere tog imod Evangeliet. Guds Sandhed kommer ikke tilkort. Allerede oplevede Lullus, som Apostlene, det velsignede, at Hedningerne blev glade og priste Herrens Ord*). —

Men Størstedelen af Musselmændene blev opfyldt af fanatisk Raseri. En af de ledende Mænd i Tunis anklagede Lullus for Sultanen som en meget farlig Mand. Han maatte ikke uhindret udbrede sine for Islam saa skæbnesvangre Vildfarelser.

Det varede heller ikke ret længe, før Raymundus blev kastet i Fængsel. Han blev kun frelst fra en værre Skæbne ved en mærkværdig fordomsfri Muhammedaner, der indtog en fremskudt Stilling i Byen. Denne Mand gjorde de troendes Behersker opmærksom paa, at dersom en Islams Lærer havde udvist lignende Mod og Dygtighed som Lullus, da var han bleven højlig hædret. Selv Raymundus' Fjender var stærkt betagne af hans Uforfærdethed, Begejstring og Lærdom. Dødsstraffen blev forandret til Forvisning.

Lullus tog da Afsked med sin lille Flok troende Muhammedanere og lod dem tilbage uden nogen aandelig Vejleder.

Det samme Skib, som havde taget Missionæren med til Tunis, førte ham nu til Genua igen. —

Men Raymundus kunde som Peter og Johannes ikke lade være at forkynde, hvad han havde set og hørt**).

---

*) Ap. Gern. 13, 48. **) Ap. Gern. 4, 20.

Han dristede sig til, efter kort Tids Forløb, at vende tilbage til Golettas Havn. Og i tre Maaneder vandrede han om under Forklædning og arbejdede i det skjulte for sin Frelser. —

Af Frygt for Stillingens Uholdbarhed indskibede Raymundus sig omsider til Neapel. Det var hen paa Aaret 1292. Han stiftede i denne By Bekendtskab med en from og lærd Adelsmand, Arnaud de Villeneuve, som fik en Del Indflydelse paa ham. Det var en mærkelig moderne Personlighed ligesom Raymundus. Han blev af Kirken beskyldt for at anse Lægevidenskab og Kærlighedsgerninger for at være Vorherre til større Behag end Gudstjenester. Han holdt for, at Munkene havde forvansket Kristi Lære, og at Pavedømmet var Menneskeværk, — hvorfor da ogsaa hans Skrifter blev fordømt af Inkvisitionen.

Det aandelige Fællesskab mellem de to Mænd giver sig tilkende i en Ytring som denne af Raymundus:

„Vi ser Pilgrimme vandre bort til fjerne Lande for at søge dig, o, Herre, endog du er saa nær, at enhver, om han vil, kan finde dig i sit eget Hus og i sit Kammer. Pilgrimmene bliver i den Grad narrede af de Bedragere, de møder i Vinhuse og Kirker, saa de vender hjem, mere fordærvede, end de drog ud!“

— — —

Efter sit Ophold i Neapel kom Raymundus til Paris. Her lykkedes det ham under Kong Filip den Smukkes Protektion at faa oprettet et Kolle-

gium, hvor hans Metode blev doceret. Imidlertid var Frankrig dengang i Gæring paa Grund af Kampen med Pave Bonefacius VIII. Der var derfor kun liden Modtagelighed for Raymundus' Tanker.

Han fik paany i Sinde at vende sig til Rom og drog hertil. Men atter var Henvendelsen her uden Held.

— — —

Trods sin omvandrende Tilværelse fik Lullus Tid til en forbavsende rig Forfattervirksomhed. En af hans Biografer siger, at hans Bøger talte 4000 (!). I saa Fald er vel en Mængde Smaatraktater medregnede. Men i hvert Tilfælde har man endnu over tre Hundrede større og mindre Skrifter af ham*). Deres Indhold er vidt forskelligt. Teologisk, opbyggeligt, lægevidenskabeligt, omhandlende Jurisprudens, Filosofi, Disputerekunst. Et Vidnesbyrd om, hvor alsidigt og grundigt han har drevet sine Studier. Naar han berører Islam, dets Filosofi, dets Tro, lægger han stor Takt for Dagen. Og bestandig fornemmes hans stærke Lyst til at fortælle Mennesker om det lykkelige Liv i Gud. Den Iver, hvormed han gav sig hen i Arbejdet med sine Bøger, lægger sig for Dagen i en Ytring som denne: „O, Herre, hjælp mig at faa Ende paa denne Bog. Thi jeg er saa optaget af den, at jeg ikke kan tænke paa andet. Og før den er fuldendt, kan jeg ikke drage over til Saracenerne og herliggøre dit Navn!"

---

*) Raymundus Lullus' samlede Værker, 10 Bind, Salzinger, Mainz (1721—42).

Lullus var en folkelig Forfatter. Han skrev ikke blot paa Latin, men ogsaa paa sit Modersmaal. Hans Indflydelse paa de folkelige religiøse Ideer i Spanien var saa stor, gennem hans cataloniske Hymner og Ordsprog, at Helfferich sammenligner ham med Luther og kalder ham en Reformator før Reformationen.

V.

»I Fare blandt Hedninger. I Fare i Byer. I Fare paa Havet. I Arbejde og Møje. — Som bedrøvede, dog altid glade. Som Fattige, der dog gør mange rige!«*) *Paulus.*

At rejse var dengang besværligt og farefuldt. Middelhavet blev gennemkrydset af Sørøverskibe. Genua og Venedig stredes om Forrangen i Handelsverdenen. Johaniterridderne kæmpede om Rodos. Landevejene blev gjort usikre af Røvere. Og naar man stred sig frem paa sit Muldyr gennem Vejens bundløse Støv eller Pløre, opskræmmedes man jævnlig af Vilddyrenes Brølen fra Skovene. Dér var de Herrer.

Alligevel satte Lullus sig for at prædike Evangeliet ethvert Sted, hvor han kunde faa Lejlighed. Det var hans Plan at forkynde det Budskab, Gud havde givet ham, for de Hedninger og Jøder, han kom i Berøring med. —

Der levede dengang en Mængde Jøder spredt

---

*) 2. Kor. 11, 26 og 6, 10.

rundt om i Europa. De havde stor Indflydelse paa Grund af deres Rigdom, Begavelse og Lærdom. Men de var ogsaa frygtede og hadede. Vilde og taabelige Rygter var i Omløb om dem. De blev beskyldt for at forgifte Brønde, stjæle de hellige Brød fra Altrene og for at lade Smaabørn korsfæste ved deres Paaskefester og øve Trolddomskunster.

Forfølgelser udbrød mod dem.

I 1253 blev Jøderne uddrevet af Frankrig, 1290 af England. Paa en Tid, da dette hjemløse Folk ikke havde andet end Grumhed at vente sig fra de Kristne, var Raymundus Lullus Kærlighedens Apostel blandt dem. Han viste dem hen til Jesus som den Messias, deres Hjerter længtes efter. I flere Aar virkede han med stor Opofrelse blandt Jøderne paa Majorka. Han kom ogsaa til Cypern, ja, hans Kærlighed til Jøderne drev ham endog til Syrien og Armenien. —

Imidlertid tabte Raymundus ikke sit Hovedmaal af Sigte.

Aar 1307 var han rustet til at drage ud paa sit andet Korstog mod Muhammedanerne.

Denne Gang sejlede han til Bugia, en Søstad i Algier. Her ejede italienske Købmænd talrige Bygninger: Butikker, Varehuse, Badeanstalter. Men disse kristne Købmænd levede kun for deres Forretning. Deres Kristendom mærkede man intet til. —

Næppe var Raymundus kommen til Bugia, før han fandt Vej til en offentlig Plads. Her traadte

han frejdigt op og holdt en Tale paa arabisk, hvori han forkyndte Kristus som Sandheden alene. Islam kunde ikke være det, saadan et Liv som Muhammed havde ført. . . . . .

Der blev voldsom Bevægelse blandt Tilhørerne. Mange Hænder løftedes mod Raymundus. Men Muftien, den øverste muhammedanske gejstlige, reddede ham. Men da han dernæst gik i Rette med den frygtløse Missionær for den taabelige Maade, hvorpaa han bragte sit Liv i Fare, svarede Lullus: „Døden har intet skrækkeligt ved sig for en sand Kristi Ridder, som kæmper for at bringe Sjælene Kundskab om Sandheden!"

Muftien afkrævede nu Lullus Beviserne for Kristendommens Overlegenhed over Islam. Lullus fremstillede da de ti Bud som Guds fuldkomne Lov og viste, at Muhammeds egen hellige Bog krænkede hvert af dem. Saa opregnede han de syv Kardinaldyder og de syv Dødssynder og viste paa middelalderlig skolastisk Vis, hvordan Islam var kemisk fri for de første, men havde fuldt op af de sidste.

Nu kunde Forfølgelse ikke længere undgaas. Raymundus blev kastet i Fængsel. Her blev han et halvt Aar. Musselmændene grundede over, hvordan de skulde vinde denne højt begavede, indflydelsesrige Forfatter, Filosof, Missionær. Hver Dag kom der Muhammedanere til ham i Fængslet og besvor ham at slippe sin Tro og omvende sig til Profeten. Rigdom, Kvinder, indflydelsesrige Stillinger blev tilbudt ham. Men hans Svar var: „Ak,

kæreste Venner, det er en kummerlig Løn, I byder mig. Al Verdens Goder kan jo ikke skabe Evighedsglæden, den jeg kender. Om I vil slippe eders falske Lov og antage min Tro, lover jeg eder Evighedsliv. Om I bliver Kristne nu, da ejer I en Lykke, der ikke hører op!" —

Saadan talte den tre og halvfjersindstyveaarige Mand med ungdommelig Kraft.

Intet Under at Indtrykket af hans Ord var saa mægtigt, at man maatte have ham fjernet. Guvernøren i Bugia gav pludselig Ordre til, at han skulde deporteres.

Lullus blev ført ombord paa et Skib som Fange. Men undervejs rejste der sig en Storm. Skibet strandede paa Italiens Kyst og blev saa godt som knust mod Klipperne. Men Raymundus blev reddet af nogle Italienere og modtaget af dem med stor Ærbødighed og Kærlighed. Thi hans Ry var gaaet viden om.

— — —

Imidlertid blev Lullus ikke ret længe i Italien. Han besøgte atter Paris og virkede her en Tid utrættelig. Han udarbejdede Skrifter mod den arabiske Filosof Averroes og skrev et Forsvarsskrift for Kristendommen. Saa fik han at vide, at der i Aaret 1311 skulde holdes et stort Kirkemøde i Vienne. Og straks besluttede han at drage dertil for at tale Missionens store Sag.

I Vienne gav henved tre Hundrede gejstlige Møde. Kampen mod Kætterne, Ophævelse af Tem-

pelriddernes Orden, Forslag om nye Korstog var paa Dagsordenen.

Men Lullus fik imidlertid Lov til at føre sine Planer frem. Og Kirkemødet gik ind paa et af hans Forslag, nemlig at lade oprette Professorposter i orientalske Sprog ved Universiteterne i Paris, Salamanka, Oksford og flere andre Steder.

Denne Tanke blev virkelig realiseret.

Og Raymundus oplevede i hvert Fald paa dette Punkt at se blivende Frugt af sin Gerning.

„Han foregreb Loyla, Zinzendorf og Duff i Retning af Missionsskoler; og hans Begejstring for denne Sag staar paa Højde med eller overgaar deres Iver." *)

VI.

»Jeg ofres allerede. Og min Bortgangstid er forhaanden!«
2. Timoteus 4, 6.

Vi kommer til Aaret 1314.

Lullus var nu 79 Aar. Han havde et Livsværk at se tilbage paa. Han havde virket for sin Gud ved Tale og ved Skrift i sit Hjemland og blandt Hedningerne, havde faaet en Mængde Muhammedanere i Tale, og havde ogsaa efterladt sig en lille kristen Menighed midt blandt Musselmændene.

Raymundus Slægtninge og Venner holdt nu for,

*) Zwemer.

at den gamle udslidte Mand skulde blive i sit Hjemland og leve sin sidste Tid fredeligt og i stille Studier.

Men hvilke Tanker Raymundus nærede ser vi af en Udtalelse som denne:

„Jeg har haft Hustru og Børn. Jeg var rig. Jeg førte et verdsligt Liv. Alt dette har jeg givet Afkald paa for at udbrede den hellige Tro. Jeg lærte arabisk. Jeg har nu flere Genge gaaet ud for at prædike Evangeliet for Saracenerne og har for min Tros Skyld døjet Fængsel og Svøbeslag. I 45 Aar har jeg arbejdet for at vinde Kirkens Hyrder og Europas Fyrster for denne Sag til Kristenhedens Tarv. Nu er jeg gammel og fattig, men endnu er jeg opfyldt af den samme Sag og vil blive ved at virke for den til min Død, om Herren vil tillade det!"

Det var i Riddertiden, Lullus levede.

Og hans Kristendom havde Ridderbegejstringens Varme over sig. Kristus var jo Himmelkongen, der havde sprængt Dødsborgens Porte og sat Livet til derved. Og Lullus var i hans Sold. Han kunde ikke tænke sig at sidde stille hen og vente paa Døden. Han længtes efter at gaa i Striden og ofre sit Blod for den tornekronede, der engang havde vin ket ham til sig og givet ham et Liv fuldt af Lykke.

„Der er Mennesker, o, Herre, som begærer at dø af Alderdom. Men saaledes, om det er din Vilje, vil din Tjener ikke gerne dø. Han begærer at dø i Kærlighedsglød ligesom Du!"

Men det var ikke blot Martyriet, der drog

Raymundus. Han længtes efter at se sin lille troende Flok i Afrika.

— — —

Oplivet af disse Følelser satte Raymundus, den 14. August, over til Bugia. Og næsten et helt Aar færdedes han paany i Stilhed og hemmeligt blandt sine kristne Muhammedanere. Han bad sammen med sine Venner. Og for alle, som havde Mod til at komme til ham, forkyndte han Guds Naades Rigdom. Hans eneste Vaaben var Kærlighed.

— — —

Omsider blev han dog træt af den skjulte Virken og traadte en Dag pludselig frem paa en aaben Plads i Bugia og gav sig tilkende for Indbyggerne som den samme Mand, der forhen var bleven drevet ud af deres By. Han besvor dem at forlade deres Vildfarelser.

Han talte til dem, fyldt af Aanden og af Guds Kærlighed, men skjulte intet af Sandheden.

I fanatisk Raseri over Raymundus' Kækhed og ude af Stand til at gendrive ham, styrtede Mængden sig over ham og slæbte ham udenfor Staden. Her blev han s t e n e t — — —

Dette skete 30. J u n i 1315.

Fromme, uforfærdede Mænd førte Lullus til Palma paa Majorka, hans Fødested. Her blev han lagt til Hvile i den hellige Frans' Kirke, hvor han engang som ung var bleven kaldet saa stærkt til at tage en Gerning op for Frelseren.

Et smukt Gravmæle med en Sarkofag blev siden hen opstillet her til Minde om Raymundus.

Og her sover han til Opstandelsens Dag. Dette Gravmæles Alder er usikker. Dog antages det at være fra det fjortende Aarhundrede. Oven over kunstfærdigt udskaarne Marmorpaneler findes Raymundus Lullus' Vaaben. Paa hver Side af dette er der Metalopstandere med gyldne Kandelabre. Paa det øverste horisontale Panel ses Raymundus, hugget i Marmor. Han er i hvilende Stilling, iført Franciscanernes Dragt med Rosenkrans i sit Bælte. Hænderne folder sig til Bøn. . . . .

VII.

„Himlens Herre, alle Tiders Fader. Da du udsendte din Søn, for at han skulde paatage sig Menneskenatur, levede han og hans Apostle i Fred med Jøder, Farisæere og andre Mennesker. Og denne ydre Fred brugte de til at bringe Kundskab om din Sandhed til de vildfarende og føre dem ind i din hellige Aands Samfund. Og saaledes skulde Kristne efter dit Eksempel være overfor Muhammedanerne; men siden den Inderlighedens Glød, som brændte i Apostlene og de hellige Mænd fra hine Dage, ikke længer opfylder vor Aand, er Kærligheden og Hengivelsen bleven kolde, næsten i hele Verden, og derfor lægger de Kristne meget mere deres Kræfter i den ydre Kamp end i den aandelige Kamp!"

— — —

Saaledes bad Raymundus Lullus engang. Hvor moderne er ikke denne Bøn!

Og hvor moderne er ikke Raymundus selv!

Hans Samtid forstod ham ikke. Han er at ligne ved et enligt Lys, der synes uhjælpelig at maatte opsluges af Mørket. —

Men alligevel. — 500 Aar senere fødtes Raymundus Aand paany. Thi der begynder et nyt aandeligt Korstog, det samme, som hin enlige Guds Kæmper havde viet al sit Livs Kraft fra den Dag, da Helten fra Golgatha havde slaaet ham til Ridder af det hellige Kors.

Forunderlige og mægtige Ting er sket paa Missionsmarken i det 19. Aarhundrede og lige til vore Dage.

Ogsaa i den muhammedanske Verden. Gribende og skønne Skikkelser er traadt frem indenfor denne (f. Eks. Imad-ud-Din, † 1900), Skikkelser, der straaler frem ved kristelige Dyder og gør den gamle Kristenhed til Skamme*).

Og naar vi lægger Mærke til Lydhørheden for Evangeliet blandt Muhammedanerne, mindes vi den hellige Forfatters Ord: „Jesus ser vi formedelst Dødens Lidelse kronet med Ære og Herlighed. Alle Ting lagde du under hans Fødder!“ **)

Men naar vi tænker paa Sløvheden og Splidagtigheden i den gamle forprædkede Kristenhed og paa de 200 Millioner Muhammedanere, der er spredt over Alverden og fægter beundringsværdigt

---

*) T. Lunt: Islams Sværd, S. 157. **) Hebr. 2, 9.

for deres Tro, — da maa vi sande den samme Forfatters Ord: „Dog ser vi endnu ikke alle Ting ham underlagte!" —

Men Raymundus Blod raaber endnu mod Himlen og taler, skønt han er død, om Gudslivets frydefulde Lys og om Hedningers Nød.

Der skal bedes meget og arbejdes meget, før det store Maal naas, det som den gamle Apostel saà for sig i et Syn paa den øde Klippeø.

Og han saà. Og se, en stor Skare, som ikke kunde tælles, af alle Slægter og Stammer og Folkeslag og Tungemaal (ogsaa Kinesere, Japanere, Muhammedanere). — Og de stod for Tronen, iført hvide Klæder og med Palmegrene i Hænderne. Og der var Klang af Strengeleg. Og Lovsangen tonede: „Amen. Velsignelsen og Æren og Visdommen og Takken og Magten tilhører Gud i al Evighed. Amen!" *)

*) Aab. 7, 9—12.

KILDER

Samuel M. Zwemer: Raymund Lull, first Missionary to the Moslems.
Samuel M. Zwemer: Islam.
Theodore R. W. Lunt: Islams Sværd.
Frederik Nielsen: Middelalderens Kirkehistorie.
Henry Ussing: Evangeliets Sejersgang.

DET NYE AAR

KRISTELIG FAMILIEALMANAK

1913

Redigeret af P. C. DYEKJÆR og H. P. HANSEN.

INDHOLD.

Illustrationer af *Luplau Janssen, Kraul* og *Louïs Moe.*

Pris 50 Øre.

Faas i Boghandelen og hos Missionens Udsendinge.

THOR PONTOPPIDAN.

Siloam, Grundtvigsvej 37, København V.